

PROGRAM PROBAȚIONAL PENTRU MINORI

PROGRAM PROBAȚIONAL , PRIMAR OBLIGATORIU

FORMARE CIVICĂ ȘI VOCAȚIONALĂ
PENTRU TINE ȘI PENTRU COMUNITATE

Autor: **Ramona Lăcrămioara Bălăiță**, consultant, inspector de probațiune în cadrul Direcției Naționale de Probațiune, Serviciul Metodologie și Formare Profesională, București, România
Coordonatoare de proiect: **Augustina Bolocan-Holban**, doctor în drept, conferențiar universitar, președinte AJPP

Acest program este elaborat în cadrul proiectului „Dezvoltarea și implementarea programului probațional primar obligatoriu în trei raioane ale Republicii Moldova”, implementat de Asociația pentru Justiție Penală Participativă în parteneriat cu Inspectoratul Național de Probațiune și UNICEF Moldova.

Copyright © 2018 Asociația pentru Justiție Penală Participativă

Bălăiță, Ramona Lăcrămioara.

Program probațional pentru minori: Program probațional primar obligatoriu: Formare civică și vocațională pentru tine și pentru comunitate (for CV) / Ramona Lăcrămioara Bălăiță; coord. de proiect: Augustina Bolocan-Holban; Asoc. pentru Justiție Penală Participativă (AJPP), Inspectoratul Naț. de Probațiune, UNICEF Moldova. – Chișinău: S. n., 2018 (Tipogr. „Bons Offices”). – 82 p.: fig., tab.
Aut. este indicat pe vs. f. de tit. – Bibliogr.: p. 76–80. – 500 ex.

ISBN 978-9975-87-438-0.

343.848

B 19

CUPRINS

Preliminarii	3
Modul introductiv	5
Partea I – Educație moral-civică	8
Modul I – Elemente de dezvoltare personală	8
Ședința nr. 1 – Aplicații pentru autocunoaștere	8
Ședința nr. 2 – Aplicații pentru dezvoltarea personală	12
Ședința de consolidare modul I – Aplicații pentru dezvoltarea personală	15
Modul II – Elemente de educație morală	18
Ședința nr. 3 – Valori morale, norme morale	18
Ședința nr. 4 – Drepturi versus responsabilități	22
Ședința nr. 5 – Raționament moral (1)	26
Ședința de consolidare Modul II – Raționament moral (2)	29
Modul III – Elemente de educație juridică	33
Ședința nr. 6 – Scopul regulilor și al legilor într-o societate	33
Ședința nr. 7 – Infracțiunea mea (1)	36
Modul IV – Educație pentru diversitate	40
Ședința nr. 8 – Stereotipuri și prejudecăți	40
Ședința nr. 9 – Discriminare socială	43
Modul V – Proiectul meu comunitar	46
Ședința nr. 10 – Planul ideii mele de implicare comunitară	46
Ședința nr. 11 – Implicarea mea	48

Partea II – Training vocațional	50
Modul VI – Identitate vocațională	50
Ședința nr. 1 – Autoevaluare vocațională	50
Ședința nr. 2 – Autoevaluare vocațională	53
Modul VII – Oportunități de dezvoltare	55
Ședința nr. 3 – Căutarea domeniului de interes	55
Ședința nr. 4 – Lipsa unui loc de muncă – problemă sau provocare?	58
Ședința de consolidare Modul VII	61
Modul VIII – Decizia și planul de carieră	63
Ședința nr. 5 – E nevoie de un plan (planul de carieră)	63
Ședința de consolidare Modulul VIII – Planul de carieră	65
Modul IX – Tranziția	66
Ședința nr. 6 – Demersuri pentru găsirea unui loc de muncă (poate fi organizată și în varianta de grup dacă participă un reprezentant al agenției teritoriale de ocupare a forței de muncă)	66
Ședința nr. 7 – Interviu pentru angajare	70
Ședința de consolidare Modulul IX – Analiza unui interviu de angajare	72
Modul final	73
Bibliografie:	75

PRELIMINARII

Acest material reprezintă varianta scurtă a programului probațional pentru copiii în conflict cu legea, dezvoltat de Asociația pentru Justiție Penală Participativă în colaborare cu Direcția Națională de Probațiune, București, România, și Inspectoratul Național de Probațiune din Moldova. Fișele metodice incluse în broșură constituie instrumentul de lucru al consilierului de probațiune în cadrul derulării sesiunilor programului.

Programul probațional primar obligatoriu: stagiul de formare civică și trainingul vocațional reprezintă un program probațional general destinat copiilor în conflict cu legea penală, care au fost liberați de răspundere/pedeapsă penală, fiindu-le aplicată măsura de constrângere cu caracter educativ, în contextul lit. f), alin (1), art. 104 Cod penal – **obligarea minorului de a participa la un program probațional**, fie în calitate de obligație impusă de instanța de judecată în contextul altor articole. Spre exemplu, art. 90, 90¹ Cod penal, care prevăd condamnarea cu suspendare condiționată a executării pedepsei și condamnarea cu suspendarea parțială a executării pedepsei cu închisoare, conțin obligația pentru condamnat – **participarea la programe probaționale**.

Programul probațional dezvoltat conține două componente obligatorii: **stagiul de formare civică** (educația moral-civică) a minorului și **trainingul vocațional** (formarea vocațională).

Durata programului este de 6 luni. Frecvența derulării sesiunilor programului: săptămânală, ca regulă. Programul conține 22 ședințe, organizate pe 9 module în cadrul celor două componente (educație civică și consiliere vocațională), plus o sesiune introductivă și una finală, per ansamblu, 24 ședințe. Sesiunile elaborate conțin sesiuni obligatorii, dar și facultative, selectarea aspectelor ce urmează a fi abordate de consilierii de probațiune cu beneficiarii minori va fi la discreția consilierului de probațiune, ținându-se cont de necesitățile fiecărui beneficiar al acestui program probațional.

Prin aplicarea componentei de formare civică se urmărește conștientizarea de către minor a consecințelor legale și sociale la care se expune în cazul săvârșirii de infracțiuni și responsabilizarea acestuia cu privire la comportamentul

său. Modulul a fost dezvoltat pe baza teoriilor referitoare la desistare, utilizând tehnicile specifice în lucrul cu persoanele care au săvârșit infracțiuni, precum: interviul motivațional, modelarea pro-socială, raționamentul moral și convingerile morale.

Cea de a doua componentă a programului vizează identitatea vocațională a minorului axată pe autoevaluarea vocațională a acestuia. Prin respectiva se urmărește identificarea propriilor abilități, priceperi, aptitudini, limite, dar și conștientizarea punctelor tari, a intereselor pentru dezvoltare profesională prin raportare la nivelul real al cunoștințelor sau abilităților. Scopul acestui modul este să se investigheze nivelul de abilități generice de care dispune minorul în conflict cu legea pentru a-și asigura mediul ocupațional.

Aplicarea programelor probaționale în calitate de alternative la detenție reprezintă o adevărată oportunitate de a asigura reeducarea și resocializarea copiilor care au comis fapte penale mai puțin grave, fiind exclusă interacțiunea acestora cu sistemul de justiție penală.

Modul introductiv

Obiective ședință:

- prezentarea programului probațional, detalii organizatorice,
- verificarea modului în care înțeleg, după primele întreveneri de supraveghere anterioare programului, dispozițiile hotărârii judecătorești și obligațiile impuse în sarcina mea, inclusiv aspectele legate de participarea la un program probațional.

Structură ședință:

Bine ați venit!

Discuție introductivă.

Cuprinsul ședinței:

Descrierea programului – FIȘA I

Prezentarea calendarului de desfășurare a programului va fi făcută într-o modalitate grafică ușor de reținut. Se va stabili împreună cu consilierul de probațiune o zi din săptămână când vor fi derulate ședințele programului.

Exercițiul nr. 1 – Așteptările mele, așteptările consilierului, așteptările instanței

Solicitați-i minorului să se gândească la așteptările lui față de acest program și să le noteze pe cele care le consideră mai importante. Spuneți-i că veți face și dvs. același exercițiu, exprimând și așteptările dvs. față de acest program. Împreună veți stabili care sunt așteptările instanței, pornind de la sentința primită. După prezentarea așteptărilor identificate se va discuta și se va stabili modul în care așteptările se întâlnesc. Se vor desena trei cercuri, unul intitulat „Ce așteaptă consilierul de la această activitate?”, unul „Ce așteaptă instanța de la această activitate?” și altul „Ce aștept eu de la această activitate?” (ca în FIȘA II) în care cercurile se suprapun astfel încât să se evidențieze care sunt așteptările comune.

Exercițiul nr. 2 – Graficul (*Fiecare zi e importantă...*)

Solicitați-i minorului să reprezinte grafic (vezi FIȘA III) unde se află/distanța la care se află față de scopul propus în exercițiul anterior. Încurajați minorul să răspundă la următoarele întrebări:

- Unde te poziționezi acum? Verificați suplimentar ce a reținut despre sancțiunea pe care o are de executat.
- Unde ți-ai propus să fii la sfârșitul programului?
- Ce crezi că ai de făcut în acest sens? Descrie 3–4 acțiuni concrete pe care crezi că le poți face pentru a te apropia zi de zi de ceea ce ți-ai propus. *Fiecare zi e importantă...*
- Cum crezi că te vei simți când vei atinge ce ți-ai propus?

Încheiere/Rezumatul întrevederii:

Solicitați minorului să menționeze trei aspecte pe care le-a reținut din ședința de astăzi.

Se stabilește împreună data următoarei întrevederi.

Fișe de lucru: Sesiunea introductivă

FIȘA I. Descrierea programului probațional – Formare civică și vocațională pentru tine, pentru comunitate

Denumire program: Formare civică și vocațională pentru tine, pentru comunitate

Locul/rolul programului din perspectiva sentinței:

Durata programului: 6 luni

Frecvența derulării sesiunilor programului: săptămânală, ca regulă

Programul conține 22 ședințe, organizate pe 9 module în cadrul celor 2 componente (educație civică și consiliere vocațională) plus o sesiune introductivă și una finală = 24 ședințe

Componenta I. Educație civică

Obiectivele componentei (pe scurt): ...

Structura: 5 module, în care vom discuta despre...

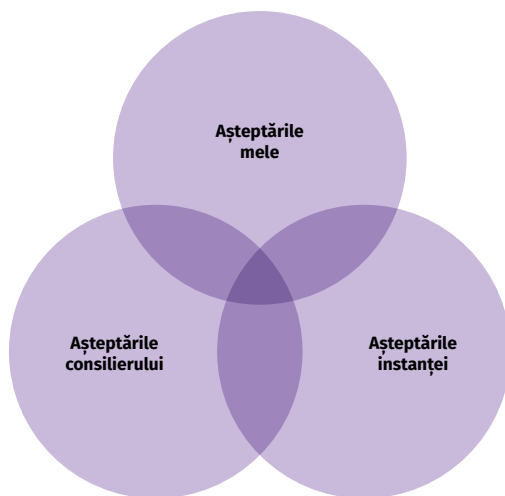
Componenta II. Consiliere vocațională

Obiectivele componentei (pe scurt): ...

Structura: 4 module, în care vom discuta despre...

FIȘA II. Așteptările mele, așteptările consilierului, așteptările instanței...

Ce au în comun?

Nume / prenume:

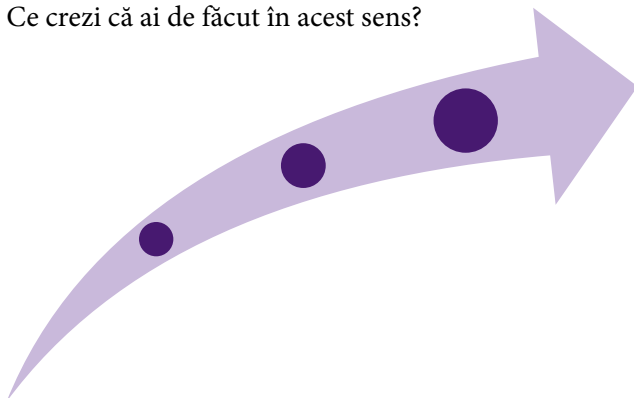
Data:

FIȘA III.

Unde te poziționezi acum în raport cu obiectivul propus?

Unde ți-ai propus să fii la sfârșitul programului?

Ce crezi că ai de făcut în acest sens?

PARTEA I – EDUCAȚIE MORAL-CIVICĂ

Modul I – Elemente de dezvoltare personală

Ședința nr. 1 – Aplicații pentru autocunoaștere

Obiective ședință:

- conștientizarea punctelor tari, a abilităților și resurselor personale în scopul îmbunătățirii calității vieții,
- înțelegerea legăturii dintre gânduri - sentimente - comportament.

Structură ședință:

Bine ați venit!

Discuție introductivă.

Cuprinsul ședinței:

Exercițiul nr. 1 – Blazonul personal

Explicați minorului pentru început că emblema, stema sau blazonul reprezintă un ansamblu de simboluri (desene) care sunt reprezentative pentru o țară, un oraș, o comunitate sau o familie (cazul blazonului). Solicitați-i să creeze și el un astfel de blazon, dar nu pentru o țară, oraș ori o familie, ci un blazon pentru el. Spuneți-i minorului că printr-o diagramă divizată în patru secțiuni (ca în FIȘA IV), poate crea o emblemă care să îl reprezinte și să spună ceva prin simboluri/desene/enunțuri despre aspecte relevante felului lui de a fi:

- în prima secțiune va reprezenta prin simboluri/desene/enunțuri o faptă bună pe care a făcut-o minorul;
- în cea de-a doua secțiune va reprezenta o faptă pe care ar fi încântat să o facă;
- în cea de-a treia secțiune se va referi la pasiunile/hobby-urile pe care le are;

- cea de-a patra secțiune a blazonului poate fi rezervată modului în care și-ar dori să fie în viitor. Cum se vede în viitor?

Exercițiul nr. 2 – *Cum mă văd ceilalți?*

Consilierul va trasa un cerc/o stea în mijlocul unei foi de hârtie și îl va ruga pe minor să-și imagineze că acolo se află el. Îi va solicita minorului să noteze pe marginea foi membrii familiei sau cei mai importanți prieteni, colegi, învățători/profesori etc., dar nu mai mult de 4–5 persoane. Se va uni cu câte o linie personajele numite de cercul/steaua din mijloc.

Ce crezi tu despre fiecare dintre ei?

Describe persoana prin 5 trăsături de caracter.

Cum crezi că te-ar descrie el/ea pe tine?

Continuăm să discutăm: Care trăsături crezi că trebuie menținute? Care trăsături crezi că trebuie schimbate? În ce fel? Ce anume influențează modul în care suntem percepuți?

Exercițiul nr. 3 – *Modelul ACC* (legătura gânduri – sentimente – comportament)

Consilierul va explica minorului că în același mod în care percepția altora despre noi este influențată de comportamentul nostru, la fel, modul în care ne comportăm fiecare dintre noi este influențat de gândurile, convingerile și sentimentele pe care le avem.

Se dau câteva exemple pentru a înțelege mecanismul, de ex: *scenariul ploii, scenariul ninsorii, scenariul închiderii magazinului etc.*

În cazul ninsorii unele persoane se pot indispuce ca a venit frigul și trebuie să poarte haine groase. Alte persoane, în cazul aceleiași ninsori își pot face planuri de a merge pe pârtie, pregătindu-se pentru distracție.

Identificați și exemple personale.

Deci comportamentul nostru va fi diferit în funcție de gânduri și convingeri, chiar dacă evenimentul este același. Concluzia este că dacă schimbăm modul în care gândim, putem să ne schimbăm comportamentul.

Încheiere/Rezumatul întrevederii:

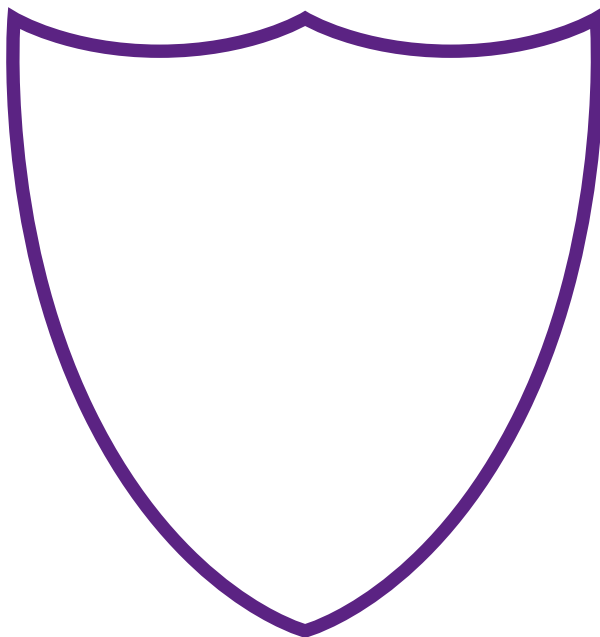
Solicitați minorului să menționeze un aspect care i-a plăcut din ședința de astăzi și unul care l-a contrariat.

Se stabilește data următoarei întrevederi.

Fișe de lucru: Ședința nr. 1 – Partea I

FIȘA IV. Blazonul personal

Împarte imaginea de mai jos în patru secțiuni, trasând o linie orizontală și una verticală în interiorul ei. Spune sau exprimă prin simboluri/desene/enunțuri în fiecare dintre secțiunile create ceva despre felul tău de a fi:

Nume minor:

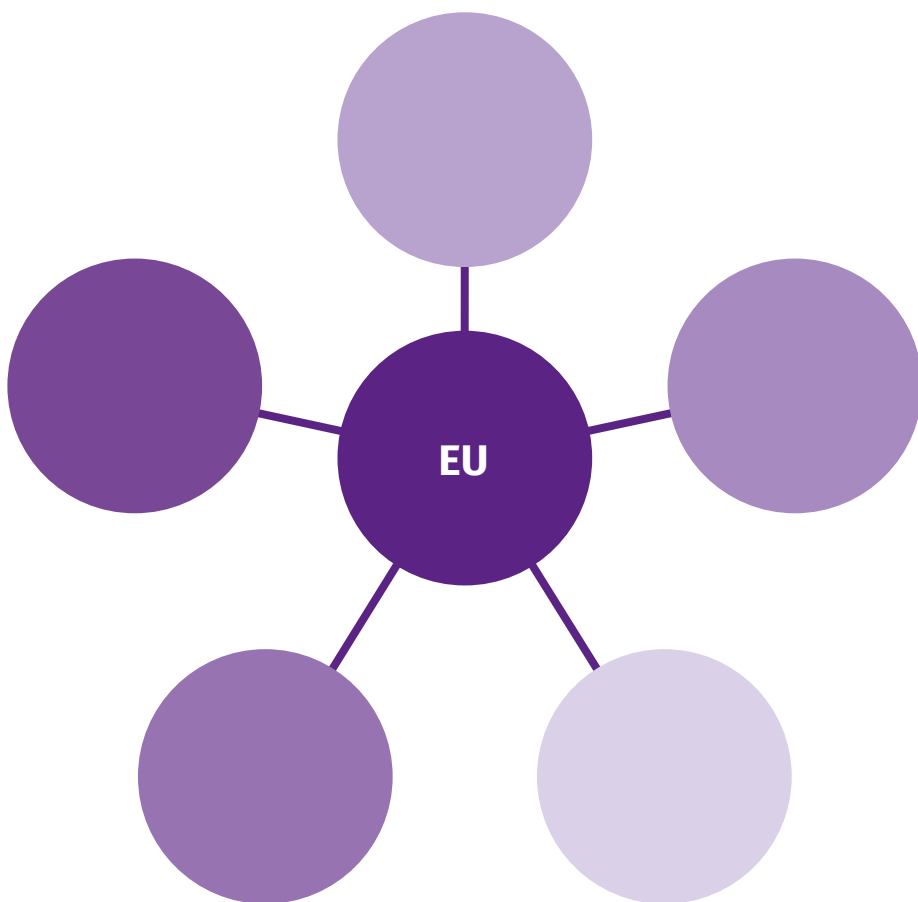
Data:

FIȘA V. Cum mă văd ceilalți?

Notează pe marginea foii membrii familiei sau cei mai importanți prieteni, colegi ori învățători/profesori etc., dar nu mai mult de 4–5 persoane, câte una în fiecare cerculeț satelit.

Ce crezi tu despre fiecare dintre ei?

Cum crezi că te-ar descrie el/ea pe tine?

Nume minor:

Data:

Ședința nr. 2 – Aplicații pentru dezvoltarea personală

Obiective ședință:

- identificarea modalităților de comunicare de tipul: pasiv, agresiv, pasiv-agresiv și asertiv,
- dezvoltarea abilităților necesare unei bune relaționări și comunicări (cu accent pe comunicarea asertivă în abordarea și rezolvarea problemelor).

Structură ședință:

Bine ați venit!

Discuție introductivă.

Cuprinsul ședinței:

Exercițiul nr. 1 – Comunicarea, un partener de nădejde sau dușman?

Există mai multe moduri de comunicare, ca de exemplu: *pasiv, agresiv, pasiv-agresiv*¹ și *asertiv*.

Solicitați minorului să spună ce știe despre fiecare stil de comunicare și dacă are exemple din viața de zi cu zi cu privire la aceste stiluri de comunicare.

Comunicarea pasivă presupune absența exprimării sincere a sentimentelor. Persoanele care adoptă acest stil preferă să nu ia parte la discuții, să nu spună ceea ce gândesc și simt, de teama de a nu fi respinse sau de a nu supăra ori intra în conflict cu cineva.

Comunicarea agresivă presupune exprimarea propriilor opinii, sentimente, nevoi, idei, într-un mod care nu ține seama de ceilalți. Persoana care apelează la stilul de comunicare agresiv dorește, de regulă, să controleze, să intimideze, apreciind că singura cale de rezolvare a unui conflict este de a-l învinge pe celălalt.

Comunicarea pasiv-agresivă presupune un amestec dintre primele două forme de comunicare, persoanele care îl folosesc nu se simt suficient de puternici pentru

1 <http://www.romedic.ro/stiluri-de-comunicare-0P33758>

a-și exprima sincer sentimentele, nevoile și ideile. Comunicarea pasiv-agresivă presupune folosirea ironiei, sarcasmului, planificarea unor modalități de a sabota sau a se răzbuna pe celălalt și comportament de față-dă.

Comunicarea asertivă presupune exprimarea propriilor nevoi, sentimente, idei într-o modalitate care arată respectul față de sentimentele și nevoile celorlalți. De reținut că, acest stil nu este la mijloc între stilul agresiv și cel pasiv, ci este un alt mod de a comunica. Comunicarea asertivă necesită exersare, mai ales când ne-am obișnuit cu unul dintre stilurile de mai sus.

Exercițiul nr. 2: Alegeți cum să comunicați: pasiv, agresiv sau asertiv

Invitați minorul să analizeze situațiile din FIȘA VI și să descrie cum s-ar comporta sau s-a comportat când s-a aflat într-o situație similară. Alegeți una dintre situațiile în care a comunicat agresiv sau pasiv și propuneți-i să o transforme într-o comunicare asertivă.

Încheiere/Rezumatul ședinței:

Solicitați minorului să menționeze trei aspecte pe care le-a reținut pentru că i s-au părut interesante din ședința de astăzi.

Stabiliți împreună data următoarei întrevederi.

Fișe de lucru: Ședința II – Partea I

FIȘA VI. Alegi cum să comunici: pasiv, agresiv sau asertiv

Analizați situațiile de mai jos și descrieți cum v-ați comporta sau cum v-ați comportat în situații similare:

Nr. crt.	Scenarii	Cum te-ai comportat (în situații similare)	Cum ai putea să te porți altfel
1.	Un coleg te acuză public că i-ai sustras un obiect personal, dar tu nu ai făcut asta.		
2.	Mama ta te pedepsește să nu mai ieși din casa în weekend pentru o greșeală pe care știi că a făcut-o fratele tău.		
3.	Ai primit factura de telefon și constatați ca sunt trecute convorbiri pe care tu nu le-ai efectuat.		
4.	I-ai împrumutat prietenului tău niște bani și acum nu mai recunoaște că i-ai oferit. Ai nevoie de ei urgent pentru a cumpăra medicamente mamei tale.		
5.	Într-o seară poliția te oprește și te interoghează fără motiv. Prietenii tăi asistă la acest eveniment.		

Nume/prenume:

Data:

Ședința de consolidare modul I – Aplicații pentru dezvoltarea personală

Obiective ședință:

- dezvoltarea abilităților necesare unei bune relaționări și comunicări prin exersarea comportamentului asertiv.

Structură ședință:

Bine ați venit!

Discuție introductivă.

Cuprinsul ședinței:

Exercițiul nr. 1: *Aleg să comunic asertiv*

Consilierul va invita minorul să continue cu FIȘA VI, din sesiunea anterioară, transformând și restul situațiilor în care a comunicat agresiv sau pasiv într-o comunicare asertivă. Dacă vă mai amintiți, în sesiunea anterioară a fost aleasă una dintre situații în care minorul a comunicat agresiv sau pasiv pentru a fi transformată într-o comunicare asertivă. Vor fi analizate și celelalte situații din FIȘA VI parcurgând același algoritm de transformare, consilierul asistând minorul în formularea unor răspunsuri asertive.

Exercițiul nr. 2: *Formula Eu versus Formula Tu*

Comunicarea asertivă implică folosirea expresiilor la *persoana I – Eu*. Sună acuzator să spunem: „(tu) nu ai dreptate” și determină o atitudine defensivă, pentru că celălalt se simte acuzat. Formula potrivită ar fi: „(eu) nu sunt de acord”, „(eu) sunt de părere că”...

Alegeți împreună cu minorul o situație care îl preocupă/supără în acest moment, o situație pe care are de gând să o rezolve. Încercați să urmați pașii de mai jos în abordarea problemei (FIȘA VII), parcurgeți mai întâi exemplul din manual. Nu uitați formularea la persoana I!

- Exprimă ferm, dar calm, emoțiile și sentimentele când descrii situația care te supără, de tipul: *Mă deranjează modul în care îți ții lucrurile împrăștiate prin cameră...*
- Formulează clar așteptările față de celălalt: *Ceea ce mi-aș dori este să încerci să fi mai ordonat și mai atent cu lucrurile tale.*
- Solicită opinia și sfatul celuiilalt: *Crezi că ai putea face lucrul asta?*
- Propune o recompensă, pune accent pe rezultatele pozitive pentru fiecare dintre părți, pe cooperare: *În acest fel aș fi și eu mai relaxat/ă și vom avea mai mult timp să petrecem împreună, ieșind la plimbare sau la un film ...*

Încheiere/Rezumatul ședinței:

Solicitați minorului să menționeze trei aspecte pe care le-a reținut din ședința de astăzi. Se impun, apoi, niște concluzii:

- Exprimă ferm, dar calm, emoțiile și sentimentele când descrii situația care te supără.
- Formulează clar așteptările față de celălalt și solicită opinia și sfatul.
- Pune accent pe rezultatele pozitive pentru fiecare.

Se stabilește data următoarei întrevederi.

Fișă de lucru: Ședința de consolidare Modul I

FIȘA DE CONSOLIDARE.

Exersarea comunicării asertive. Nu uitați formularea la persoana III!

Pasul I – Exprimă ferm, dar calm, emoțiile și sentimentele când descrii situația care te supără.

Exemplul nostru: *Mă deranjează modul în care îți ții lucrurile împrăștiate prin cameră*

Exemplul tău:

Pasul II – Formulează clar așteptările față de celălalt

Exemplul nostru: *Ceea ce mi-aș dori este să încerci să fi mai ordonat și mai atent cu lucrurile tale*

Exemplul tău:

Pasul III – Solicită opinia și sfatul celuiilalt

Exemplul nostru: *Crezi că ai putea face lucrul asta?*

Exemplul tău:

Pasul IV – Propune o recompensă, pune accent pe rezultate, pe cooperare

Exemplul nostru: *În acest fel aș fi și eu mai relaxat/ă și vom avea mai mult timp să petrecem împreună, ieșind la plimbare sau la un film ...*

Exemplul tău:

Nume/prenume:

Data:

Modul II – Elemente de educație morală

Ședința nr. 3 – Valori morale, norme morale

Obiective ședință:

- înțelegerea conceptelor de valoare și normă morală,
- explorarea unor valori și norme morale care stau la baza relațiilor pro-sociale cu ceilalți oameni.

Structură ședință:

Formulă de început: *Bine ați venit!*

Discuție introductivă.

Intervenția din cuprinsul ședinței:

Exercițiul nr. 1 – *Realizare profil moral*

Solicitați minorului să se descrie cum se vede el ca om, în rolurile pe care le are/îndeplinește (fiu/fică, partener/parteneră, elev, angajat, coleg ș. a.). Dacă îi este greu să se descrie, încurajați-l să aleagă din *Lista cu trăsături de caracter* (a se vedea Anexa 1 pe care ați folosit-o și la Ședința 1) câte două adjective care i se potrivesc în raport cu fiecare rol ales și să completeze FIȘA VII. Solicitați-i să ierarhizeze valorile personale recunoscute, discutând cu minorul de ce consideră mai importantă una decât cealaltă și completați împreună FIȘA VIII.

Scurtă discuție introductivă la Exercițiul nr. 2 – *Ce este valoarea morală? Ce este o normă morală?*

Încercați o scurtă definiție a *valorii morale* împreună cu minorul. O posibilă definiție a valorii morale ar putea fi: Valoarea morală este o trăsătură în care credem și noi și ceilalți. Ceva despre care credem că este foarte bine sau foarte bun pentru noi și ceilalți. Fiecare dintre noi are anumite valori care sunt bine înrădăcinate în modul de a gândi și a acționa (pot fi asociate cu formula „cei 7 ani de acasă”).

Încurajați apoi o scurtă definiție a ceea ce înseamnă pentru minor *norma morală*. O posibilă definiție a normei ar putea fi: *norma morală* (sau *etică*) este o *regulă* privitoare la modul de comportare a omului în societate, la relațiile dintre oameni, la drepturile și obligațiile ce izvorăsc din aceste relații. *O normă protejează o valoare umană sau un set de valori umane.*

Exercițiul nr. 2 – Relația dintre valoare morală și normă morală

Consilierul propune scenariile de mai jos – sau altele apropiate experienței minorului – solicitându-i să le citească și să se gândească cum ar proceda dacă ar fi în situația dată (FIȘA IX). Nu acceptați răspunsuri dezirabile, problematizați!

Încheiere/Rezumatul ședinței:

Solicitați minorului să menționeze trei aspecte pe care le-a reținut din ședința de astăzi. Consilierul poate solicita un proverb despre moralitate, despre valori morale, de exemplu: *Minciuna are picioare scurte; Ce ție nu-ți place altuia nu-i face; De sapi groapa altuia, vezi să nu cazi tu în ea...*

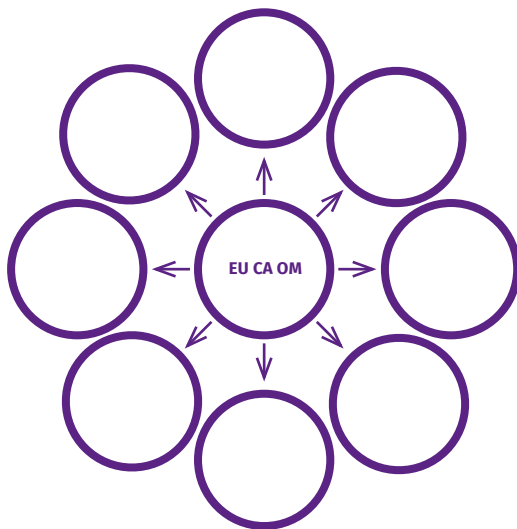
Formulați împreună concluziile sesiunii parcurse:

- Valoarea morală este o trăsătură în care credem și noi și ceilalți.
- Norma morală (sau etică) este o regulă privitoare la modul de comportare a omului în societate, la relațiile dintre oameni, aceasta protejând o valoare morală sau un set de valori morale.

Se reamintește data următoarei întrevederi.

Fișe de lucru: Ședința nr. 3 – Partea I

FIȘA VII.

Nume/prenume:

Data:

FIȘA VIII.

Valorile care mă definesc cel mai mult	Situații în care am manifestat aceste valori	Ațiuni prin care pot să le dezvolt în continuare
1.		
2.		
3.		

Nume/prenume:

Data:

FIȘA IX.

Analizează atent următoarele situații și gândește-te cum ai proceda dacă ai fi în situația dată.

Nr. crt.	Scenarii	Descrie cum ai proceda/ce ai face?
1.	Te afli într-un loc cu multe alte persoane. Într-un sertar întredeschis sunt câteva bijuterii de aur. Cei din jur sunt foarte prinși într-o discuție.	
2.	Asiști la o discuție aprinsă între doi colegi. Unul se enervează și îl lovește pe celălalt.	
3.	Prietenul tău cel mai bun te roagă să îi ascunzi o perioadă o bicicletă despre care nu vrea să îți spună de unde o are.	
4.	Pe stradă observi că din buzunarul unui bătrân cade un portmoneu din care se văd banii.	

Nume/prenume:

Data:

Ședința nr. 4 – Drepturi versus responsabilități

Obiective ședință:

- consolidarea noțiunilor de valoare și normă morală și contextualizarea lor,
- asumarea drepturilor proprii în condițiile respectării drepturilor celorlalți.

Structură ședință:

Formulă de început: *Bine ați venit!*

Discuție introductivă.

Intervenția din cuprinsul ședinței:

Explicați minorului că drepturile pot fi clasificate:

- *Drepturi personale*: dreptul de a-ți alege prietenii, dreptul la viață privată, dreptul de a avea propriile credințe etc.
- *Drepturi politice*: dreptul de a-ți exprima public opiniile, dreptul la vot, dreptul de a te asocia etc.
- *Drepturi economice*: dreptul de a-ți alege locul de muncă, dreptul la proprietate (bunuri) etc.

Solicitați exemple și de la minor pentru fiecare categorie de drepturi. Aceste drepturi au ca revers o serie de responsabilități: personale/politice sau civice/economice.

Exemple de *responsabilități asociate drepturilor personale*: responsabilitățile familiale, respectul partenerilor, părinților, respectarea regulilor confesiunii/religiei pe care o împărtășești etc.

Exemple de *responsabilități asociate drepturilor politice*: respectarea regulilor votului.

Exemple de *responsabilități asociate drepturilor economice*: responsabilitatea plății taxelor, respectare regulilor la locul de muncă, a programului, păstrarea echipamentelor etc.

Nu uita: ***Așa cum tu ai aceste drepturi și cei din jurul tău le au!***

Exercițiul nr. 2 – *Discutarea unor cazuri reale sau imagineare de respectare/încălcare a normelor morale*

Solicitați-i minorului să analizeze atent situațiile (din FIȘA X). Întrebați minorul dacă este de acord, în parte, cu fiecare enunț din fișă? Solicitați să argumenteze de ce *da* și să argumenteze de ce *nu*. Continuați prin a întreba dacă faptele acestea (consumul de alcool, înșelatul, implicarea într-o bătaie, absența de la ore) îl pot afecta? De asemenea, explorați dacă faptele acestea mai afectează pe cineva?

Exercițiul oferă posibilitatea de a discuta despre alte valori morale și „de a pune iarăși în discuție” respectarea lor.

Exercițiul nr. 3 – *Parabola cuielor din ușă*

Consilierul de probațiune prezintă fișa parabolei, parcurgând împreună cu minorul povestea, discutând aspectele etice implicate.

Încheiere/Rezumatul ședinței:

Solicitați minorului să menționeze două aspecte care i s-au părut interesante în ședința de astăzi? Formulați împreună două concluzii ale ședinței parcurse:

- Faptele noastre nu ne afectează doar pe noi, ele îi afectează și pe cei din jur.
- Drepturile proprii pot coexista cu ale celorlalți, fără a intra în conflict.

Se reamintește data următoarei întrevăderi.

Fișe de lucru: Ședința nr. 4 – Partea I

FIȘA X.

Analizează atent următoarele situații:

1. Nu este nimic grav dacă consumi alcool și nu devii agresiv.
2. Este firesc să înșeli pentru a reuși în viață.
3. Este fair-play să te implicii într-o bătaie pentru a-ți ajuta prietenul atunci când este în dificultate.
4. Nu e nimic rău în a lipsi de la o oră care nu-ți place și să mergi la bibliotecă.

Ești de acord cu enunțul? Argumentează de ce da. Argumentează de ce nu.

Faptele acestea te afectează? Argumentează

Faptele acestea mai afectează pe cineva? Argumentează

Nume/prenume:

Data:

FIȘA XI. Parabola cuielor

Adaptare după o poveste de Pop Simion

Omul avea un fecior rău cum e fierea și doar de blestemății și rele era bun. Tatăl său nu-l bătu, cum făceau alți părinți, la acea vreme. Bătu câte un cui în ușa de fiecare boacănă a copilului, cuiul și fapta de ocară.

Timpul curse, ușa se umplu; deveni zid de cuie. N-aveai unde pune un deget și fiul omului se înfurie, vorbind către tatăl său:

- *Nicăieri ca la noi. De ce ai bătut cuie în ușa?*
- *Tu le-ai bătut, zice tatăl.*
- *Eu?*
- *Da. N-ai făcut tu rele, duium, cutare și cutare, nu mai țin minte câte, multe, fără număr?*
- *Făcut, recunosc fiul.*
- *De fiecare faptă rea am înfipt câte un cui. Privește, ăsta ești, vorbi tatăl, posomorându-se rău.*

- *Nu-i supărare, cuietele se pot scoate; eu voi fi acela, promise fiul.*
- *Poate făcând tot atâtea fapte bune, spuse tatăl și își văzu de propriile griji.*

Odrasla își luă rolul în serios, se făcu alt om, de nerecunoscut, încât fapta de laudă și actul de mărinimie deveniră obișnuință. Nu trecea zi să nu ia cleștele pentru a scoate un cui-două din ușa fărădelegilor lui.

Timpul curse, ușa se goli și fiul alergă într-un suflet la tatăl său, care albise pe cap, trăgea să moară. Spuse către el, strălucind de bucurie:

- *Văzut-ai, tată? Nu mai e nici un cui. Le-am scos pe toate...*
- *Dar găurile?*

Care este semnificația poveștii?

Care a fost tactica părintelui? A procedat acesta corect?

Ce l-a determinat pe băiat să se schimbe?

Ce semnifică găurile? Ce a vrut să zică părintele băiatului?

Nume/prenume:

Data:

Ședința nr. 5 – Raționament moral (1)

Obiective ședință:

- analizarea unor situații de conflict de valori și responsabilități morale,
- conștientizarea dilemelor morale și analiza lor prin raportare la valorile proprii și la cele promovate în comunitatea în care minorul trăiește.

Structură ședință:

Formulă de început: *Bine ați venit!*

Discuție introductivă.

Intervenția din cuprinsul ședinței:

Discuție pregătitoare – Dileme morale

Dilema morală implică un conflict moral între două acțiuni, principii, valori sau comportamente, iar faptul că există temeuri suficient de puternice pentru ambele laturi aflate în opoziție ireconciliabilă este un ingredient esențial al dilemei. Scopul este de a-l sensibiliza pe minor față de ideea că nu poate da răspunsuri simple da/nu și că nu neapărat va găsi întotdeauna răspunsuri corecte la problemele lui, că există și un alt mod de a privi situațiile cu care se confruntă. Deci e important să subliniem că nu există răspunsuri corecte în aceste situații, că doar analizăm situații, că propunem soluții și, eventual, să le prioritizăm.

Exercițiul nr. 1

Ședința continuă cu scenariul din FIȘA XII – Transplantul. Într-o primă etapă minorul va trebui să ia decizii spontane sau să ierarhizeze cazurile pe o scală de la 1 la 7. Urmează apoi să aveți discuții asupra unor aspecte etice din scenariu (ce beneficii are salvarea unuia sau altuia dintre personaje alături de minunea salvării unei vieți, a propriei vieți, ce semnifică viața pentru cel ce o primește etc.), pentru ca apoi minorul să revină asupra scenariului și să reevalueze dacă au apărut modificări.

Încheiere/Rezumatul întrevederii:

Solicitați minorului să menționeze ce i s-a părut interesant în ședința de astăzi. Invitați minorul să se gândească la un proverb privind conflictul moral, spre exemplu: *Fapta buna laudă pe om; După faptă și răsplată.*

Concluzionați împreună ședința:

Dilema morală implică un conflict moral între două acțiuni, principii, valori sau comportamente bazate pe temeuri morale contrare. Nu există răspunsuri corecte în toate situațiile cu care ne confruntăm, trebuie să analizăm atent situațiile pentru a propune soluții și eventual pentru a prioritiza soluțiile.

Se reamintește data următoarei întrevederi.

Fișe de lucru: Ședința nr. 5 – Partea I

FIȘA XII.

La un spital de cardiologie se află 7 pacienți a căror viață depinde de efectuarea unui transplant de inimă. Tu și colegii tăi faceți parte din echipa de medici care trebuie să hotărască cine va beneficia de singura inimă aflată în banca de organe. Aveți la dispoziție 30 de minute pentru a lua hotărârea salvatoare pentru unul dintre pacienți. Dată fiind complexitatea operației nici pacientul, nici inima nu poate aștepta.

Iată care sunt pacienții în așteptare:

- 18 ani, elevă, capacitate intelectuală excepțională, imobilizată într-un cărucior toată viața;
- 60 de ani, medic cardiolog, homosexual;
- 38 de ani, necăsătorită, judecătoare, reputație de profesionistă foarte severă;
- 48 de ani, muncitoare, mamă a cinci copii minori;
- 20 de ani, acuzat de crimă, întreținătorul unei familii alcătuită din șapte persoane;
- 17 ani, orfan, victima unui accident de circulație;
- 25 de ani, student, sportiv de performanță, două încercări de sinucidere

Care este alegerea ta? Expune argumentele:

Opțiunea 1

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.
- 6.
- 7.

Opțiunea 2, dacă este cazul:

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.
- 6.
- 7.

Nume/prenume:

Data:

Ședința de consolidare Modul II – Raționament moral (2)

Obiective ședință:

- continuarea analizării dilemelor morale prin raportare la valorile proprii și la cele promovate în comunitatea în care minorul trăiește,
- explorarea unor convingeri morale, construirea argumentelor în favoarea dezvoltării acestora.

Structură ședință:

Formulă de început: *Bine ați venit!*

Discuție introductivă.

Intervenția din cuprinsul ședinței:

Recapitularea sesiunii anterioare:

Reamintiți ce este o dilemă morală. Solicitați minorului să precizeze o situație în care personal s-a aflat într-o astfel de dilemă. Cum a soluționat-o?

Exercițiul nr. 1 – *Cum pot să fac? Pro sau contra...*

Propuneți minorului să analizeze una sau două situații noi care implică un conflict moral de valori și principii și analizați modul de soluționare încurajând cât mai multe ipoteze. Amintiți minorului că nu există răspunsuri corecte sau răspunsuri greșite.

Pentru a-l ajuta pe minor să parcurgă dilemele, întrebați-l care ar fi consecințele uneia sau alteia dintre posibilități. Care ar fi consecințele pozitive și care ar fi cele negative în situația uneia sau alteia dintre opțiuni. Ce alternative există? etc.

Încheiere/Rezumatul întrevederii:

Solicitați minorului să menționeze trei aspecte pe care le-a reținut din ședința de astăzi.

Nu uitați să concluzionați că dilemele morale nu au răspunsuri simple de tipul: da/nu, că trebuie analizate sub aspectul consecințelor pozitive/negative pe care le creează și astfel reușim să prioritizăm soluțiile.

Se reamintește data următoarei întrevederi.

Fișe de lucru: Ședința de consolidare Modul II

FIȘA ȘEDINȚEI DE CONSOLIDARE

Scenariul 1:

Ești un mic agricultor, a cărui recoltă s-a copt și trebuie culeasă. La orizont se zăresc nori negri de furtună. Dacă nu primești un ajutor, nu vei putea culege de unul singur întreaga recoltă înainte de venirea furtunii, iar grânele rămase pe câmp se vor pierde. Drept urmare, îl rogi pe vecinul tău, Ilie, a cărui recoltă încă nu s-a copt să te ajute. În schimb, acesta îți solicită să îl ajuți într-o problemă cu poliția și să minți că noaptea trecută ați petrecut împreună.

Cum crezi că este mai bine să procedezi? Să accepți propunerea lui Ilie sau nu?

Care sunt argumentele pro? Care sunt argumentele contra?

Scenariul 2:

Te afli într-o mașină cu două locuri (dintre care unul îl ocupi tu ca șofer) și circuli noaptea printr-o zonă împădurită. La un moment dat pe stradă întâlnești trei oameni:

- O femeie însărcinată,
- Un preot bătrân, slăbit de frig și de efort,
- Un cunoscut de-al tău.

Toți te roagă să îi iei în mașină.

Pe cine alegi să iei în mașină? Argumentează alegerea.

Nume/prenume:

Data:

Sau alternativ cu ședința de consolidare

UN EXERCIȚIU DE IMPLICARE COMUNITARĂ

Prin implicare și realizarea unor activități simple în comunitate, minorul se confruntă cu probleme concrete de viață, cu dimensiunea etică, civică și/sau juridică a situațiilor analizate. De reținut că activitățile de implicare socială nu vor avea caracterul orelor de muncă neremunerată în folosul comunității nepunând accentul pe latura de sancțiune sau reparație, ci pe participarea la viața comunității pentru a „proba”, exersa și consolida abilitățile și atitudinile învățate².

Parteneriatul comunitar va fi un garant pentru multiplicarea și diversificarea acestor acțiuni. Astfel birourile de probațiune sau Inspectoratul Național de Probațiune pot încheia parteneriate cu inspectoratele școlare, cu direcțiile de protecție ale copiilor, cu alte servicii sociale, cu direcțiile de sănătate, cu ONG-uri etc., în vederea derulării acestor acțiuni de implicare comunitară în cadrul prezentului program probațional.

2 A se vedea modelele altor state prezentate la începutul Manualului programului, pag 1-7, care include conținutul integral al Programului probațional și instrucțiuni metodologice privind aplicarea acestuia de către consilierii de probațiune.

Posibile acțiuni punctuale, exemple:

Anunțuri prin care să încurajați copiii să-și ducă gunoiul acasă.

Cereți vânzătorilor să vă lase să puneți anunțuri care să reamintească copiilor să nu facă mizerie atunci când cumpără dulciuri sau alte produse.

Puneți niște cleme de agățare cu pungă pentru ca cei care plimbă cățelei să strângă resturile după ei.

Plantați flori, copaci.

Realizarea unor cumpărături pentru un bătrân bolnav sau o persoană imobilizată sub îndrumarea bisericii sau unei asociații comunitare etc.

Modul III – Elemente de educație juridică

Ședința nr. 6 – Scopul regulilor și al legilor într-o societate

Obiective ședință:

- înțelegerea noțiunii de normă legală, realizarea comparației cu norma morală,
- conștientizarea consecințelor comportamentului infracțional asupra celorlalți, asupra propriei persoane.

Structură ședință:

Formulă de început: *Bine ați venit!*

Discuție introductivă.

Intervenția din cuprinsul ședinței:

Ședința își propune o scurtă incursiune în sfera legilor și a rolului lor în societate.

Exercițiul nr. 1 – *Spune-mi ce știi despre...*

Consilierul propune o modalitate interactivă de a afla ce știe minorul despre lege, despre infracțiune, despre categoriile de infracțiuni, despre pedepse.

FIȘA XIII propune o abordare de tip mapping a noțiunilor de *lege*, *legea penală*, *contravenție*, *infracțiune*, *pedepse* și a legăturii dintre ele, pentru a completa și corecta informațiile unde este necesar, ajutând minorul să aibă o imagine cât mai clară asupra noțiunilor de mai sus.

Exercițiul nr. 2 – *Adevărat sau Fals?*

Solicitați minorului să spună care afirmație este adevărată/falsă și să argumenteze răspunsul (FIȘA XIV). Propozițiile propuse spre analiză sunt prilej de a mai discuta despre legi, de a completa cu informații despre caracteristicile legilor, despre statutul lor în societate. Întrebați de ce este util să cunoască astfel de informații? Alături de motivele invocate de minori este important să precizați *că necunoașterea legii nu poate fi invocată pentru a scăpa de pedeapsă sau pentru a obține o reducere.*

Încheiere/Rezumatul întrevederii:

Solicitați minorului să menționeze trei aspecte pe care le-a reținut din ședința de astăzi. Consilierul poate solicita minorului să se gândească la un proverb, o zicală despre lege, ca de exemplu: *Ce ție nu-ți place altuia nu-i face, Unde-i lege, nu-i tocmeală!*.

Sumarizați ideile zilei:

- Orice societate are nevoie de legi.
- Legile trebuie să fie respectate de toți indivizii.
- Necunoașterea legii nu poate fi invocată pentru a scăpa de pedeapsă sau pentru a obține o reducere.

Se reamintește data următoarei întrevederi.

Fișe de lucru: Ședința nr. 6 – Partea I

FIȘA XIII. Spune-mi ce știi despre... lege, legea penală, contravenție, infracțiune, pedepse... Arată legăturile dintre ele printr-o schema...

FIȘA XIV. Adevărat (A) sau fals (F)?

Afirmații	A	F	Argumentați
<i>Legea penală este un act normativ adoptat de către Parlament.</i>			
<i>Orice societate are nevoie de legi.</i>			
<i>Legile trebuie să fie respectate doar de unii indivizi.</i>			
<i>Legile nu se schimbă de-a lungul timpului.</i>			
<i>Legile sunt făcute să fie negociate.</i>			
<i>Toți oamenii sunt egali în fața legii.</i>			
<i>Tâlhăria este o infracțiune contra libertății, cinstei și demnității persoanei.</i>			

Afirmații	A	F	Argumentați
<i>Pungășia este o infracțiune contra patrimoniului.</i>			
<i>Vătămarea gravă și intenționată a integrității corporale sau a sănătății unei persoane se pedepsește cu închisoare de la 5 la 10 ani.</i>			

Nume/prenume:

Data:

Ședința nr. 7 – Infracțiunea mea (1)

Obiective:

- creșterea gradului de înțelegere a comportamentului infracțional și a obligațiilor/condițiilor impuse de instanța de judecată sau de serviciul de probațiune,
- analiza propriului traseu infracțional: pași și decizii care au condus către săvârșirea faptei.

Structură ședință:

Formulă de început: *Bine ați venit!*

Discuție introductivă.

Intervenția din cuprinsul ședinței:

Exercițiul nr. 1 – *Cât de departe pot merge?*³ *Consecințe ale nerespectării/încălțării lor.*

Prezentați minorului situațiile ipotetice din FIȘA XV, întrebând minorul: *Până unde poți ajunge? Ce te împiedică să comiți infracțiunea comisă la punctul Z? De ce nu ai putea comite și infracțiunea menționată la pct. 12 dacă ești dispus să o comiți pe cea menționată la pct. 16, de exemplu? De ce ai considerat infracțiunea X mai puțin gravă decât infracțiunea Y? Se alege o infracțiune din listă și se evaluează consecințele. Cum putea fi evitată consecința X? Dacă se alege o infracțiune se poate realiza traseul ei (Cum se întâmplă de regula? Unde se petrec lucrurile? Cine participă? Ce pași parcurg?).*

Exercițiul nr. 2 – *Nu se întâmplă pur și simplu*⁴ ...

De asemenea, trebuie urmărită evidențierea faptului că există momente, când comiterea faptei poate fi evitată. Pentru a conștientiza această posibilitate se va

3 Exercițiul preluat și adaptat după un exemplu din *Ghid pentru diriginți. Prevenirea delincvenței juvenile*, autori: Violeta Bejenaru, Ramona Ghedeon (Bălăiță) și alții. Editura casei Corpului Didactic Bacău, 2004, pag. 44

4 Idem, pag. 40

analiza infracțiunea descrisă mai sus cu traseul ei pe momente după scenariul *Când se putea renunța la infracțiune?* Se listează principalele momente când se putea **ieși** din faptă precum și momentul în care acest lucru nu mai devine posibil.

În a doua etapă a exercițiului se revine la infracțiunea comisă de minor și se analizează pe etape, după scenariul: *Când puteai să te oprești/renunți la comiterea infracțiunii tale?* și listarea principalelor **ieșiri** din faptă, precum și sublinierea momentului/momentelor în care acest lucru nu mai era posibil.

Întrebați minorul dacă a fost vreodată într-o dilemă (de felul celor discutate în program) pe parcursul comiterii unei fapte? De exemplu, s-a aflat în situația de a decide între: a-și ajuta un prieten sau a sta departe de probleme?

Exercițiul nr. 3 – *Perspectiva victimei / Cine a fost afectat?*

Minorul este invitat să-și amintească o experiență proprie în care a fost victimă sau dacă astfel de cazuri nu au existat, să se gândească la o situație în care cineva apropiat a fost victimă – aduceți perspectiva victimei mai aproape de spațiul său personal (părinți, frați, rude).

Îndrumați minorul (utilizând FIȘA XVI), să analizeze și efectele/consecințele propriei infracțiuni (atât asupra lui, cât asupra celor apropiați lui, pe termen scurt, cât și pe termen lung).

Încheiere/Rezumatul întrevederii:

Solicitați minorului să menționeze trei aspecte pe care le-a reținut din ședința de astăzi.

Stabiliți concluziile ședinței:

- *Nu se întâmplă pur și simplu, putem ieși din cercul infracțional/ ne putem opri din comiterea unei infracțiuni.*
- *Efectele infracțiunii sunt atât de natură materială, cât și de natură emoțională, și se pot desfășura pe termen scurt, dar și pe termen lung asupra celui care comite infracțiunea, dar și asupra celor din jur.*

Se reamintește data următoarei întrevederi.

Fișe de lucru: Ședința nr. 7 – Partea I

FIȘA XV. „Cât de departe poți merge?”

1. A conduce fără carnet	14. A fura ceva de folos în valoare de: – 2.000
2. A da foc unei clădiri	– până la 6 000
3. A deține o armă periculoasă	– peste 20 000
4. Răpire \ Viol	15. A jefui o bancă folosindu-te de pistol
5. A face contrabandă	16. A șofa deși nu ai vârsta legală admisă
6. A parca ilegal	17. A deține arme
7. A intra în magazin ilegal	18. A fura geanta cuiva
8. A bate pensionarii bătrâni	19. A fura folosind violența
9. A fura din mașini	21. A-ți lua nume fals
10. A fura mașini	22. A înjunghia pe cineva
11. A fura însemnările poliției	23. A agresa un ofițer de poliție
12. A săvârși o crimă	24. A poseda droguri
13. A pedepsi pe cineva pe nedrept	25. A vinde droguri

Nume/prenume:

Data:

FIȘA XVI. Perspectiva victimei / Cine a fost afectat?

Infracțiunea mea (scurtă descriere):

Efecte	Asupra mea și asupra celor apropiați mie	Asupra victimei și celor apropiați ei
Termen scurt		
Termen lung		

Nume/prenume:

Data:

UN EXERCIȚIU DE IMPLICARE COMUNITARĂ

Prin implicare și realizarea unor activități simple în comunitate, minorul se confruntă cu probleme concrete de viață, cu dimensiunea etică, civică și/sau juridică a situațiilor analizate. De reținut că activitățile de implicare socială nu vor avea caracterul orelor de muncă neremunerată în folosul comunității nepunând accentul pe latura de sancțiune sau reparație, ci pe participarea la viața comunității pentru a „proba”, exersa și consolida abilitățile și atitudinile învățate.

Parteneriatul comunitar va fi un garant pentru multiplicarea și diversificarea acestor acțiuni. Astfel, birourile de probațiune sau Inspectoratul Național de Probațiune pot încheia parteneriate cu inspectoratele școlare, cu direcțiile de protecție ale copiilor, cu alte servicii sociale, cu direcțiile de sănătate, cu ONG-uri etc în vederea derulării acestor acțiuni de implicare comunitară în cadrul prezentului program probațional.

Posibile acțiuni punctuale, exemple:

- *Anunțuri prin care să încurajați copiii să-și ducă gunoiul acasă;*
- *Cereți vânzătorilor să vă lase să puneți anunțuri care să reamintească copiilor să nu facă mizerie atunci când cumpără dulciuri sau alte produse;*
- *Puneți niște cleme de agățare cu pungi pentru ca cei care plimbă cățeei să strângă resturile după ei;*
- *Plantați flori, copaci;*
- *Realizarea unor cumpărături pentru un bătrân bolnav sau o persoana imobilizată sub îndrumarea bisericii sau unei asociații comunitare etc.*

Modul IV – Educație pentru diversitate

Ședința nr. 8 – Stereotipuri și prejudecăți

Obiective ședință:

- manifestarea unui comportament bazat pe respect pentru ceilalți, indiferent de rasă, etnie, credințe religioase, gen etc.,
- conștientizarea propriilor noastre prejudecăți, astfel încât să nu ajungem în situații de discriminare, marginalizare sau respingere.

Structură ședință:

Formulă de început: *Bine ați venit!*

Discuție introductivă.

Intervenția din cuprinsul ședinței:

Exercițiul nr. 1 – *Merele verzi – Mărul roșu (Provocare de valori)*

Ce reprezintă imaginea⁵? (a se vedea FIȘA XVII)

Care este diferența?

Dacă ați prepara un gem, de care mere ați folosi? Credeți că este posibilă o rețetă în care să amestecați ambele soiuri? Argumentați.

Exercițiul nr. 2 – *Categoriile sociale – trăsături sensibile. Problematizare*

Solicitați-i minorului să noteze prima trăsătură care îi vine în minte și pe care o asociază cu categoria respectivă (FIȘA XVIII).

Consilierul va da un exemplu: germanilor le este atribuită punctualitatea; mamele le este atribuită sensibilitatea, duioșia etc.

5 https://www.google.ro/search?q=mere+verzi,+m%C4%83r+rosu&tbm=isch&source=iu&tictx=1&fir=bpt0_9LFzGoFyM%253A%252Cav8XGnejL3UkMM%252C_&usg=AI4

După acest exercițiu, discutați despre *stereotipuri*. Arătați pentru început că unele trăsături din cele pe care le-am notat în tabelul FIȘEI XIX sunt „etichete” pe care le atribui unei categorii de persoane. Faceți diferența între stereotip și stigmă:

- O primă diferență între stereotip și stigmă este că stereotipurile pot fi atât pozitive, cât și negative, dar stigma este întotdeauna negativă.
- A doua diferență este că în timp ce stereotipurile pot fi aplicate pe orice categorie de persoane, stigma vizează în general așa-numitele grupuri vulnerabile. Un grup vulnerabil este o categorie de persoane care din diferite motive (de ex: sărăcie, boală, lipsă de mijloace, culoarea pielii) nu valorifică aceleași oportunități ca marea majoritate a membrilor comunității.

Reveniți la exercițiul de mai sus și vedeți dacă dintre atributele asociate ar fi unele care stigmatizează. Discutați contrabalansând cu alte atribute, de această dată pozitive, asociate aceleiași categorii.

Fișă de lucru: Ședința nr. 8 – Partea I

FIȘA XVII.

Nume:

Data:

FIȘA XVIII.

În tabelul de mai jos sunt trecute în partea stângă mai multe categorii de persoane. Notează prima trăsătură care îți vine în minte și pe care o asociezi cu categoria de mai jos⁶:

Categorie	Trăsătură/caracteristică
bărbați	
femei	
bătrâni	
persoane cu handicap motric	
persoane condamnate penal	
părinți	
bunici	
romi	
ruși	
români	
persoane supraponderale	
rokeri	
rapperi	
polițiști	
profesori	
artiști	

Nume:

Data:

6 Idee preluată și adaptată după „Normalitate = Diversitate. Mic ghid de demontare a stereotipurilor și prejudecăților” material pentru profesionalizarea carierei didactice – noi competențe pentru actori ai schimbărilor în educație din județele Brăila și Prahova, realizat în cadrul proiectului „Investește în oameni!”, finanțat din Fondul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007-2013

Ședința nr. 9 – Discriminare socială

Obiective ședințe:

- conștientizarea propriilor noastre prejudecăți, astfel încât să evităm situațiile de discriminare, marginalizare sau respingere.

Structură ședință:

Formulă de început: *Bine ați venit!*

Discuție introductivă.

Intervenția din cuprinsul ședinței:

Ce înțelegem prin discriminare? O posibilitate de definire ar fi: discriminarea este o acțiune care presupune un tratament diferit, nedrept față de persoane din cauza apartenenței lor la un anumit grup social. Există mai multe forme de comportamente discriminatorii, dar toate au comun faptul că implică o anumită formă de excludere sau de respingere⁷.

Exercițiul nr. 1 – Se întâmplă în jurul nostru...

Exercițiul următor presupune analiza unor situații de discriminare identificate în anunțuri pentru angajare, acces în unele instituții, concursuri etc., pentru a identifica temeiurile discriminărilor (FIȘA XIX).

Exercițiul nr. 2 – Ai întâlnit exemple de discriminare în jurul tău, în viața ta?

Alegeți un exemplu personal și analizați-l punctând particularitățile fenomenului așa cum reiese din definiția de mai sus.

- o Tratamentul diferit
- o Apartenența la un grup social
- o Nedreptatea constatată

Cum te-ai simțit? Ce poți face să eviți aceste situații?

⁷ <https://ro.wikipedia.org/wiki/Discriminare>

Încheiere/Rezumatul întrevederii:

Solicitați minorului să menționeze trei aspecte pe care le-a reținut din ședința de astăzi.

Stabiliți concluziile ședinței:

- *Discriminarea presupune o nedreptate;*
- *Discriminarea poate fi făcută conștient sau inconștient, ca urmare a unor prejudecăți.*

Se reamintește data următoarei întrevederi și se anunță conținutul sesiunii următoare.

Rugați minorul să se gândească și să facă o listă cu dificultățile/problemele comunității în care trăiește (poate să se inspire din ziare, emisiuni TV locale etc). Dacă pe parcursul programului a mai fost implicat în acțiuni comunitare poate să aibă în vedere și acele dificultăți/probleme identificate cu acea ocazie.

Fișă de lucru: Ședința nr. 9 – Partea I

FIȘA XIX. Se întâmplă în jurul nostru...

Analizează situațiile de mai jos și identifică dacă conține o discriminare și care este motivul acesteia.

Angajez secretară, aspect fizic plăcut și vârsta sub 30 de ani.

Angajez informatician, bărbat, cu vârsta până la 40 ani.

Un patron de restaurant lipește la intrare un afiș prin care se interzice accesul romilor în locație⁸.

La un bazin public întâlnim următorul anunț: interzis persoanelor peste 50 de ani.

Unui elev cu dizabilități îi este refuzată înscrierea la liceu pe motiv că nu există rampă de acces pentru scaun cu roțile în această instituție⁹.

Nume:

Data:

8 Exemplu preluat și adaptat după „Normalitate = Diversitate. Mic ghid de demontare a stereotipurilor și prejudecăților” material pentru profesionalizarea carierei didactice – noi competențe pentru actorii ai schimbărilor în educație din județele Brăila și Prahova realizat în cadrul proiectului „Investește în oameni!”, finanțat din Fondul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007–2013

9 idem

UN EXERCIȚIU DE IMPLICARE COMUNITARĂ

Prin implicare și realizarea unor activități simple în comunitate, minorul se confruntă cu probleme concrete de viață, cu dimensiunea etică, civică și/sau juridică a situațiilor analizate. De reținut că activitățile de implicare socială nu vor avea caracterul orelor de muncă neremunerată în folosul comunității nepunând accentul pe latura de sancțiune sau reparație, ci pe participarea la viața comunității pentru a „proba”, exersa și consolida abilitățile și atitudinile învățate.

Parteneriatul comunitar va fi un garant pentru multiplicarea și diversificarea acestor acțiuni. Astfel, birourile de probațiune sau Inspectoratul Național de Probațiune pot încheia parteneriate cu inspectoratele școlare, cu direcțiile de protecție ale copiilor, cu alte servicii sociale, cu direcțiile de sănătate, cu ONG-uri etc., în vederea derulării acestor acțiuni de implicare comunitară în cadrul prezentului program probațional.

Posibile acțiuni punctuale, exemple:

- *O scrisoare către victimă;*
- *Plantați flori, copaci în curtea unui spital de bătrâni sau a unui centru pentru imigranți;*
- *Realizarea unor cumpărături pentru un bătrân bolnav sau o persoană imobilizată sub îndrumarea bisericii sau unei asociații comunitare etc.*

Modul V – Proiectul meu comunitar

Ședința nr. 10 – Planul ideii mele de implicare comunitară

Obiective ședință:

- ierarhizarea problemelor comunității, din prisma propriilor așteptări,
- proiectarea unei participări/acțiuni de implicare în viața comunității în care trăiește.

Structură ședință:

Formulă de început: *Bine ați venit!*

Formula introductivă și discuție liberă.

Intervenția din cuprinsul ședinței:

Exercițiul nr. 1 – *Problemele comunității mele*

Parcurgeți împreună cu minorul lista problemelor identificate în comunitatea în care trăiește. Ierarhizați apoi problemele identificate după criteriul urgenței sau al complexității rezolvării lor. Discutați pe marginea fiecărei probleme după următorul algoritm: Pe cine afectează această problemă? Cine este responsabil de rezolvarea problemei? Ce pot face eu?

Exercițiul nr. 2 – *Planul meu de implicare comunitară*

Solicitați minorului să aleagă o problemă dintre cele listate, indiferent de locul în ierarhie, problemă pe care minorul se simte capabil să o abordeze (având în vedere și răspunsurile date la exercițiul nr. 1. Faceți împreună un scurt plan de implicare comunitară după schema propusă în FIȘA XX.

Încheiere/Rezumatul întrevederii:

Stabiliți concluziile ședinței de astăzi, respectiv faptul că ați pus la punct o mică acțiune cu impact în comunitate. Anunțați că urmează punerea în aplicare și

stabiliți detaliile organizatorice ale realizării proiectului comunitar: data acțiunii, ora, cine îl va însoți, persoanele de contact etc.

Fișă de lucru: Ședința nr. 10 – Partea I

FIȘA XX. Schița proiectului meu comunitar

Enunță problema:	
Ce îți propui să faci?	
Care este rezultatul așteptat?	
Care sunt etapele pe care trebuie și poți să le parcurgi?	
De ce resurse crezi că ai nevoie?	
Cine te poate ajuta?	
De cât timp ai nevoie?	
Când ești gata să începi?	
Durata estimată	

Nume:

Data:

Ședința nr. 11 – Implicarea mea

Obiective ședință:

- participarea activă a minorului la viața comunității,
- implementarea planului de implicare comunitară propus.

Structură ședință:

Minorul va realiza acțiunea propusă sub îndrumarea directă a consilierului de probațiune sau a unui partener local. Partenerii locali pot fi implicați în mai multe acțiuni/proiecte comunitare derulate de mai mulți minori din evidența serviciilor de probațiune, sens în care se pot încheia parteneriate cu birourile locale de probațiune sau cu Inspectoratul Național de Probațiune.

În funcție de nivelul de dezvoltare al minorului acțiunile/proiectele pot fi simple, respectiv pot să implice o singură acțiune (asemenea inițiativelor comunitare prevăzute a fi derulate pe parcursul programului):

- Anunțuri prin care să încurajați copiii din cartier să arunce gunoiul în locurile special amenajate.
- Anunțuri cu păstrarea curățeniei sau a liniștii pe scara unui bloc, în vecinătate etc.
- Propuneți vânzătorilor să vă lase să puneți anunțuri care să reamintească copiilor să nu facă mizerie, să nu arunce ambalajele atunci când cumpără dulciuri sau alte produse etc.
- Puneți niște cleme de agățare cu pungi pentru cei care plimbă câțele prin cartier, pentru a strânge resturile după ei etc.
- Strângerea peturilor, a hârtiilor din propriul cartier, dintr-un parc sau din alt loc public etc.

Acțiunile comunitare pot fi mai elaborate de tipul celor de mai jos:

- Împărtășirea propriei experiențe infracționale (a etapelor parcurse până la comiterea unei infracțiuni, a consecințelor suferite) unei clase de elevi sau unor altor grupuri de minori și tineri.

- Realizarea unor cumpărături pentru un bătrân bolnav sau o persoană imobilizată sub îndrumarea bisericii sau unei asociații comunitare etc.
- Plantarea unor flori, copaci în curtea unei grădinițe, școli, în parc etc.
- Vopsirea copacilor primăvara (în parc, în cartier sau pe marginea unor drumuri) etc.
- Vopsirea, reîmprospătarea culorilor într-un parc etc.
- Recondiționarea cărților în cadrul unei biblioteci etc.

Sau orice alte idei pe care le aduce minorul în discuție sau oricare dintre oportunitățile existente la nivel local dar care se înscriu în cerințele programului.

După finalizarea acțiunii este foarte important feedback-ul! Este de apreciat ideea, participarea, curajul, perseverența, munca depusă de către minor etc.

PARTEA II – TRAINING VOCAȚIONAL

Modul VI – Identitate vocațională

Ședința nr. 1 – Autoevaluare vocațională

Obiective ședință:

- identificarea propriilor abilități, priceperi, aptitudini, limite,
- conștientizarea punctelor tari, a intereselor pentru dezvoltare profesională.

Structură ședință:

Formulă de început: *Bine ați venit!*

Formulă introductivă și discuție liberă.

Intervenția din cuprinsul ședinței:

Recapitulați pe scurt partea parcursă în acest program.

Puteți întreba, spre exemplu:

Ce ți-a plăcut mai mult din program?

Ce subiecte ai dori să mai reluăm în cadrul discuțiilor noastre?

Ce ai schimbat până cum din conduita ta în urma ședințelor parcurse?

Anunțați minorul că ați ajuns la Partea a II-a a programului care vizează orientarea profesională, îndrumarea în alegerea unei profesii.

Reveniți la FIȘA I din Modulul introductiv și reluați obiectivele și structura acestei părți a programului.

Exercițiul nr. 1 – *Eu ca profesionist/lucrător*

Solicitați minorului să se descrie cum se vede el ca profesionist (ca lucrător, muncitor) și să completeze FIȘA XXI. Ce calități crede minorul că are, ce

calități îl recomandă ca bun profesionist/muncitor. Parcurgeți toate calitățile menționate de către minor și asigurați-vă că înțelege sensul acestora.

Exercițiul nr. 2 – Realizarea profilului vocațional

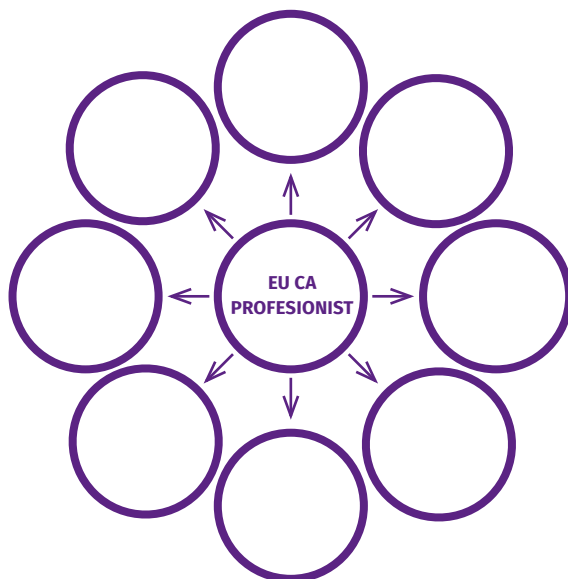
Solicitați minorului să aleagă trei calități dintre cele menționate în exercițiul anterior și să amintească pentru fiecare o situație în care le-a manifestat. Solicitați să precizeze ce anume poate/trebuie să facă ca să-și dezvolte aceste calități (care pot fi de exemplu: trăsături de caracter, aptitudini, abilități, priceperi etc.). Completați, în acest mod interactiv FIȘA XXII.

Încheiere/Rezumatul întrevederii:

Solicitați minorului să menționeze un aspect important din ședința parcursă. Se reamintește data următoarei întrevederi.

Fișe pentru Ședința nr. 1 – Partea a II-a

FIȘA XXI.

Nume:

Data:

FIȘA XXII.

Selectați trei calități dintre cele menționate anterior și precizați câte o situație în care le-ai manifestat. Ce poți/ ce trebuie să faci să dezvoltți pe viitor aceste trăsături?

Calitatea	Situația în care a fost manifestată	Cum pot să o dezvolt

Nume:

Data:

Ședința nr. 2 – Autoevaluare vocațională

Obiective ședință:

- conștientizarea nivelului real de cunoștințe/abilități, priceperi, aptitudini de care dispune; identificarea intereselor.

Structură ședință:

Formulă de început: *Bine ați venit!*

Ritualul de început al ședinței.

Intervenția din cuprinsul ședinței:

Exercițiul nr. 1 – *Etaple dezvoltării identității mele profesionale*

Explicați minorului că de-a lungul timpului sfera preocupărilor profesionale a oscilat, s-a modificat. Acest proces nu înseamnă instabilitate, ci reprezintă un proces firesc și normal de conturare a identității profesionale. Explorați interesele minorului pentru o activitate /profesie/ocupație de-a lungul dezvoltării sale personale:

- în perioada fanteziei (copilărie);
- în perioada tentativelor/tatonărilor (preadolescență/adolescență);
- în perioada realistă (în acest moment).

Completați în acest mod FIȘA XXIII.

De exemplu, în copilărie ne dorim să fim medici, pompieri, polițiști.

În perioada adolescenței ne raportăm la modelele din jur și dorim să experimentăm, iar în perioada actuală trebuie să ne raportăm la abilități, aptitudini, priceperi demonstrate.

Exercițiul nr. 2 – *Care ocupație se potrivește profilului meu vocațional?*

Începeți prin a-i reaminti minorului calitățile pe care le-a menționat în ședința anterioară cele care îl recomandă ca profesionist sau lucrător. Întrebați dacă aceste calități (care pot fi trăsături de caracter, aptitudini, abilități, priceperi etc.) sunt compatibile cu interesele profesionale manifestate în această

perioadă, dacă se potrivesc cu profesia/ocupația vizată? Solicitați argumente pentru fiecare.

De ce alte calități mai are nevoie pentru a se potrivi acestei/acestor ocupații/profesii? Discutați pe marginea acestor noi calități. Și le identifică în profilul său? Cereți exemple, situații care să confirme declarațiile.

Încheiere/Rezumatul întrevederii:

Solicitați minorului să menționeze trei aspecte importante pentru el din ședința parcursă. Până la ședința următoare îl puteți invita să se gândească la alte profesii/ocupații care se potrivesc profilului său vocațional.

Reamintiți data următoarei întrevederi, verificând împreună calendarul programului.

Fișe pentru Ședința nr. 2 – Partea a II-a

FIȘA XXIII.

Etape	Profesia/meseria pentru care a existat interes	Justificare/argumentare
Perioada fanteziei (copilărie)		
Perioada tentativelor/tatonărilor		
Perioada realistă		

Nume:

Data:

Modul VII – Oportunități de dezvoltare

Ședința nr. 3 – Căutarea domeniului de interes

Obiective ședință:

- conturarea unor posibilități de dezvoltare profesională,
- conștientizare nevoii unui loc de muncă,
- explorarea condițiilor asociate unei profesii (obținerea și menținerea unui loc de muncă).

Structură ședință:

Formulă de început: *Bine ați venit!*

Formula introductivă și discuție liberă.

Intervenția din cuprinsul ședinței:

Întrebați pentru început minorul dacă s-a gândit la alte profesii/ocupații care se portivesc profilului său vocațional. Faceți astfel legătura cu primul exercițiu al ședinței.

Exercițiul nr. 1 – *Listă cu ocupații*

Solicitați minorului să analizeze o lista de ocupații/profesii (utilizând FIȘA XXIV).

Parcurgeți împreună fiecare meserie, solicitați minorului să le sublinieze pe cele care prezintă interes pentru acesta. Dezvoltați în cazul acelor care succită interesul minorului: abilitățile necesare exercitării unei astfel de profesii, nivelul de studii/calificare necesar, precum și avantajele pe care le prezintă în viziunea minorului practicarea respectivei ocupații/profesii.

Exercițiul nr. 2 – *Argumente pro și contra unei ocupații/profesii*

Invitați minorul să aleagă trei ocupații/profesii din lista parcursă care crede că i se potrivesc. Alegerile pot coincide cu ocupațiile față de care și-a exprimat interesul în ședința 2, dar pot fi și altele noi. Ideea exercițiului este aceea de a

lărgi sfera posibilităților de dezvoltare profesională a minorului pentru a putea face o opțiune mai târziu. Analizați împreună cu minorul argumente pro și contra alegerii fiecărei ocupații/profesii (dintre cele trei pentru care a optat), completând FIȘA XXV. Încurajați găsirea cât mai multor argumente, atât de o parte, cât și de cealaltă parte.

Încheiere/Rezumatul întrevederii:

Solicitați minorului să menționeze ce a reținut din ședința parcursă. Întrebați minorul dacă cunoaște un proverb sau o zicală cu referire la muncă, profesie.

De exemplu: *Munca e brățară de aur, Munca înobilează pe om, Cine nu muncește la tinerețe, n-are la bătrânețe etc.*

Se reamintește data următoarei întrevederi, verificând împreună calendarul programului.

Fișe de lucru: pentru Ședința nr. 3 – Partea a II-a

FIȘA XXIV. Lista ocupațiilor

Analizați o lista de ocupații/ profesii¹⁰. Subliniați-le pe cele care prezintă interes pentru tine.

Discutați pe marginea lor (abilități necesare, calificare, avantaje prezentate).

Bucătar	Profesor	Programator PC/operator PC
Instalator electric	Pădurar	Agent de vânzări
Instructor de zbor	Ospătar	Psiholog
Horticultor	Șofer	Tehnician dentar
Infirmier	Coafeză/frizer	Medic
Pădurar	Bijutier	Mecanic auto
Asistent social	Arhitect	Avocat

¹⁰ Exercițiu adaptat după exercițiul *Valori și ocupații* din cadrul Programului de Consiliere și Orientare Vocațională pentru minorii și tinerii din centre de reeducare, penitenciare și serviciile de probațiune, autor Camelia Tancău și alții, realizat în cadrul proiectului „Investește în oameni!” Tranziția spre libertate prin Centre Regionale de Incluziune Socială – Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007-2013

Medic veterinar	Contabil	Inginer
Tâmplar	Casier	Ghid turistic
Poștaș	Secretar/Secretară	Muncitor pe șantier
Asistent medical	Maseur	Bibliotecar
Scriitor	Funcționar la bancă	Pompier
Patron	Șofer	Cosmeticiană
Zidar	Polițist	Taximetrist
Barman	Cameraman	Reporter
Ingrijitor	Patiser/cofetar	Electrician
Altele:		

Nume:

Data:

FIȘA XXV. Argumente Pro/Contra

Selectați trei ocupații/ profesii din lista parcursă care credeți că vi se potrivesc. Identificați argumentele pro și contra alegerii fiecărei dintre ele.

Ocupația	Argumente pro	Argumente contra
1.		
2.		
3.		

Nume:

Data:

Ședința nr. 4 – Lipsa unui loc de muncă – problemă sau provocare?

Obiective ședință:

- identificarea vulnerabilităților și a factorilor de risc care influențează căutarea unui loc de muncă,
- analiza unor mituri legate de muncă/profesie, argumentarea opiniilor exprimate și înlocuirea ideilor iraționale identificate cu idei raționale.

Structură ședință:

Formulă de început: *Bine ați venit!*

Formula introductivă și discuție liberă.

Intervenția din cuprinsul ședinței:

Discuție pregătitoare: Încercați să aflați care sunt experiențele minorului în căutarea unui loc de muncă sau în obținerea unei calificări. Întrebați care au fost dificultățile întâmpinate în căutarea unui loc de muncă. Dar în demersul de obținere a unei calificări? Ce anume nu a mers? Identificați și rețineți dacă în exprimarea minorului apar mituri legate de subiectul discutat.

Exercițiul nr. 1 – *Mit sau adevăr?*

Precizați că de multe ori oamenii nici nu încearcă să-și caute un loc de muncă sau după un eșec se descurajează și dezvoltă o atitudine pesimistă legată de acest subiect. Această abordare nu ajută...

Analizați împreună afirmațiile de mai jos, aflând întâi părerea minorilor despre fiecare afirmație, întrebați adevărat sau fals? Solicitați justificarea răspunsului și abia apoi interveniți cu argumente.

Nimeni nu mă angajează, am cazier...

*Există o singură profesie/ocupație care mi se potrivește...*¹¹

11 www.byu.edu/cc/Career_Planning

Nu am nicio calificare, nu mă angajează nimeni niciodată.

Piața muncii se schimbă atât de repede încât nu poți efectiv să-ți planifici viitorul.¹²

Exercițiul nr. 2 – Ce înseamnă un loc de muncă pentru mine?

În FIȘA XXVII sunt prezentate câteva valori care pot fi luate în considerare când se alege un loc de muncă. Solicitați-i minorului să rețină trei valori pe care le consideră cele mai importante pentru el când caută un loc de muncă. Amintiți-i că nu există răspunsuri bune sau răspunsuri greșite, încurajați colaborarea.

Încheiere/Rezumatul întrevederii:

Solicitați minorului să menționeze trei aspecte interesante din ședința parcursă. Stabiliți ca până la ședința următoare să analizeze ofertele de locuri de muncă din ziarele locale.

Se reamintește data următoarei întrevederi.

Fișă de lucru: Ședința nr. 4 – Partea II

FIȘA XXVII.

Semnaleză trei valori pe care le consideri cele mai importante pentru tine când alegi un loc de muncă:

- A-i ajuta pe alții
- A lucra în echipă
- A avea un loc de muncă stabil și sigur
- A lucra în birou
- A putea fi spontan și creativ
- A avea mulți bani
- A avea mult timp liber
- A avea un program flexibil
- A te simți în siguranță la locul de muncă

¹² idem

A învăța lucruri noi

A lucra în aer liber, pe teren

A avea sarcini de lucru clar definite

A putea avansa din punct de vedere profesional¹³

1. _____

2. _____

3. _____

Nume:

Data:

¹³ Exercițiu adaptat după exercițiul *Valori și ocupații* din cadrul Programului de Consiliere și Orientare Vocatională pentru minorii și tinerii din centre de reeducare, penitenciare și serviciile de probațiune, autor Camelia Tancău și alții, realizat în cadrul proiectului „Investește în oameni!” Tranziția spre libertate prin Centre Regionale de Incluziune Socială – Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007-2013

Ședința de consolidare Modul VII

Obiective ședință:

- Identificarea surselor privind locurile de muncă,
- Familiarizarea cu criteriile de analiză a ofertelor.

Structură ședință:

Formulă de început: *Bine ați venit!*

Discuție introductivă.

Intervenția din cuprinsul ședinței:

Continuați discuția din ședința anterioară despre experiențele de căutare a unui loc de muncă sau a unui curs de calificare potrivit. De unde anume aflăm despre existența unui loc de muncă? Ce surse avem?

Listați împreună cu minorul toate posibilitățile de a afla despre un loc de muncă, dintre care:

- Ziare,
- Anunțuri postate sau lipite de angajator,
- TV,
- Radio,
- Internet,
- Lista locurilor de muncă de la ANOFM,
- Bursa locurilor de muncă,
- Ucenicie,
- Voluntariat,
- Rude,
- Prieteni,
- Cunoscuți,
- Alte persoane angajate etc.

Propuneți apoi următoarea retrospectivă:

- Rugați minorul să identifice din FIȘA XXIV – *Lista ocupațiilor* – 3 ocupații în care sunt respectate valorile selectate în ședința anterioară, cele menționate în FIȘA XXVII.
- Verificați apoi împreună cu minorul dacă ocupațiile selectate acum, după acest criteriu, au vreun corespondent cu cele 3 ocupații selectate la Exercițiul nr. 2 din Ședința nr. 3.

Această analiză este de natură să arate congruența sau discrepanța între diferitele așteptări ale minorului legate de un loc de muncă, consecvența sau tatonarea în conturarea unei alegeri.

Discutați pentru a înțelege opțiunile minorului.

Încheiere/Rezumatul întrevederii:

Solicitați minorului să descrie printr-un cuvânt, maxim o propoziție, ședința parcursă. Se reamintește data următoarei întrevederi.

Modul VIII – Decizia și planul de carieră

Ședința nr. 5 – E nevoie de un plan (planul de carieră)

Obiective ședință:

- construirea unui plan de ocupare a unui loc de muncă sau a unui plan de acțiune în scopul formării profesionale.

Structură ședință:

Formulă de început: *Bine ați venit!*

Ritualul de început al ședinței.

Intervenția din cuprinsul ședinței:

Rezumați, împreună cu minorul, pașii parcurși până acum în procesul de orientare profesională a minorului. Amintiți-i calitățile care îl recomandă ca bun profesionist/muncitor, enumerați cele trei profesii care crede că i se potrivesc. Rememorați experiențele de căutare a unui loc de muncă și ce nu a mers.

Exercițiu: *Cum voi face să-mi ating obiectivul?*

Pentru atingerea unui obiectiv este nevoie întotdeauna de un **plan** care să conțină acțiuni posibile, termene, resurse posibile, piedici, soluții alternative, rezultate). Propuneți minorului completarea unui plan de acțiune după structura din FIȘA XXVIII. Discutați fiecare etapă pentru a vă asigura că minorul le înțelege și le asumă.

Încheiere/Rezumatul întrevederii:

Recapitulați sesiunea parcursă, rugând minorul să precizeze care etapă i se pare cea mai complicată și să argumenteze răspunsul.

Solicitați-i minorului să se gândească până la sesiunea următoare cum ar putea completa planul carierei sale. Se reamintește data următoarei întrevederi.

Fișă de lucru: Ședința nr. 5 – Partea a II-a**FIȘA XXVIII. Planul de carieră**

Care este meseria/activitatea pe care mi-o doresc?	
Ce calități ai (aptitudini, competențe, priceperi)	
De ce calități ai nevoie pentru meseria/activitatea ta?	
Care sunt etapele pe care trebuie să le parcurgi?	
Care sunt termenele propuse?	
Cine te poate ajuta?	
Când ești gata să începi să pui în aplicare acest plan?	

Nume:

Data:

Ședința de consolidare Modulul VIII – Planul de carieră

Obiective ședință:

- stabilirea legăturii cu reprezentanții agențiilor teritoriale de ocupare a forței de muncă
- dezvoltarea strategiei de găsire a unui loc de muncă sau a unui curs ori posibilități de formare profesională.

Intervenția din cuprinsul ședinței:

Ședința va presupune un exercițiu de implicare din partea minorului respectiv, deplasarea la agenția teritorială a forței de muncă sau la un posibil angajator pentru a afla mai multe despre etapele cautării unui loc de muncă. Consilierul va contacta telefonic persoana desemnată din partea agenției teritoriale de ocupare a forței de muncă pentru a anunța data și ora deplasării minorului la sediul instituției, în situația în care nu îl poate însoți.

În acest caz, acordurile cu agențiile teritoriale de ocupare a forței de muncă ar trebui să conțină detalii privind conținutul acestor informări realizate de către reprezentanții agențiilor, persoanelor aflate în evidența birourilor de probațiune, pentru a avea o practică unitară și asigura continuitatea intervenției.

Modul IX – Tranziția

Ședința nr. 6 – Demersuri pentru găsirea unui loc de muncă (poate fi organizată și în varianta de grup dacă participă un reprezentant al agenției teritoriale de ocupare a forței de muncă)

Obiective ședință:

- familiarizarea cu etapele căutării unui loc de muncă,
- identificarea oportunităților de muncă sau de formare profesională pe plan local.

Structură ședință:

Formulă de început: *Bine ați venit!*

Ritualul de început al ședinței.

Intervenția din cuprinsul ședinței:

Ședința poate fi derulată cu participarea unui reprezentant al unei agenții teritoriale de ocupare a forței de muncă pentru a oferi minorului (sau unui grup de minori) informații despre locurile de muncă vacante, despre cursurile de calificare existente, despre cerințele unui angajator. Reprezentantul agențiilor teritoriale de ocupare a forței de muncă pot oferi detalii importante și într-o modalitate mai aplicată/pragmatică privind realizarea unui curriculum vitae (CV), privind cerințele unei scrisori de intenție (în care se prezintă profilul vocațional conturat în ședințele anterioare), detalii privind pregătirea participării la un interviu, ținând cont de exigențele angajatorilor.

Exercițiul nr. 1 – *Realizarea unui Curriculum vitae (CV)*

Înainte de a realiza aplicația – scrierea propriului CV, consilierul de probațiune sau reprezentantul agenției teritoriale de ocuparea forței de muncă se asigură că minorul/minorii au suficiente informații despre acest subiect.

Vor fi prezentate reguli de bază ce trebuie respectate la întocmirea unui CV, dintre care enumerăm:

- CV-ul trebuie redactat la calculator sau dactilografiat, corect încadrat în pagină, fără greșeli gramaticale;
- CV-ul se prezintă întotdeauna în raport cu cerințele postului (obiectivele și competențele necesare) deci pentru fiecare post un CV diferit;
- în cazul persoanelor cu experiență în muncă, în ordine invers cronologică a locurilor de muncă avute, se va preciza evoluția profesională și se va pune accentul pe calitățile dobândite, pe competențele avute și realizările profesionale;
- în cazul absolvenților sau persoanelor fără experiență de muncă se va pune accentul pe calitățile personale care îl recomandă ca un bun angajat, pe slujbe/ activități temporare;
- este bine să nu se lase perioade mari de discontinuitate în prezentarea carierei;
- în CV nu se prezintă informații sau pretenții salariale;
- CV-ul conține date reale, pentru ca acestea să se confirme la o eventuală verificare;
- CV-ul nu se semnează, nu se datează¹⁴.

Solicitați completarea unui CV integrând aceste reguli pe structura existentă în FIȘA XIX.

Discutați înainte elementele din structura CV-ului pentru a vă asigura că minorul/minorii înțeleg la ce se referă acestea.

Exercițiul nr. 2 – Primii pași (de exemplu: purtarea unei convorbiri telefonice cu un angajator și pregătirea pentru participarea la interviu). Puneți în scena (prin metoda jocului de rol) realizarea unei convorbiri telefonice cu un angajator. În cazul lucrului individual, consilierul va juca rolul angajatorului, iar minorul propriul rol, fiind invitat să procedeze așa cum face de obicei. În același mod se poate proceda și în cazul lucrului în grup, dar există și posibilitatea în

¹⁴ Informații adaptate după site-ul vrancea.anofm.ro

care rolul angajatorului să fie jucat de un alt minor, însă acesta va primi unele recomandări (spre exemplu, să de-a numele unei persoane de contact, să indice adresa unde îl invită pe solicitantul locului de muncă la un interviu sau la o probă practică etc). Analizați jocul de rol, centrându-vă pe feedback pozitiv. Punctați apoi elementele care nu trebuie să lipsească din pregătirea și desfășurarea unei astfel de convorbiri telefonice:

- asigurarea că este liniște, aveți semnal etc. pentru a derula în bune condiții convorbirea telefonică;
- pregătirea unui pix/creion și a unei coli de hârtie pentru a nota nume, date de contact, adresă etc.;
- utilizarea formulelor de politețe în timpul convorbirii;
- prezentarea (nume, prenume) și menționarea motivului contactării telefonice a angajatorului;
- solicitarea confirmării numelui celui cu care se discută;
- asigurarea că se vorbește cu persoana care poate oferi informațiile necesare;
- verificarea dacă ați notat corect informațiile.

Reluați apoi jocul de rol cu noile elemente discutate.

Încheiere/Rezumatul întrevederii:

Recapitulați sesiunea parcursă, rugând minorul să precizeze două aspecte noi pentru el, pe care le-a reținut din discuția cu reprezentantul agenției teritoriale de ocupare a forței de muncă. Întrebați cum va valoriza aceste informații pentru a-și atinge obiectivul.

Se reamintește data următoarei întrevederi.

Fișă de lucru: pentru Ședința nr. 6 – Partea II

FIȘA XIX. Structură CV

Curriculum Vitae

Datele personale:

Poze

nume și prenume

data nașterii

adresa

numărul de telefon

adresa de email

starea civilă

Educația: cele mai recente studii

Programele de formare profesională

Locurile de muncă (trebuie trecute în ordine, începând cu cea mai recentă poziție deținută)

Cunoștințele de limbi străine: diplomele/certIFICATELE obținute

Abilitățile de folosire a calculatorului: programele software cunoscute

Permisul de conducere și categoria (dacă e cazul).

Nume:

Data:

Ședința nr. 7 – Interviu pentru angajare

Obiective ședință:

- familiarizarea cu etapele interviului pentru angajare/a unei probe practice,
- exersarea abilităților de comunicare și prezentare pentru a face față unui interviu.

Structură ședință:

Formulă de început: *Bine ați venit!*

Ritualul de început al ședinței.

Intervenția din cuprinsul ședinței:

Faceți legătura cu ședința anterioară când ați derulat convorbirea telefonică cu angajatorul și precizați că veți continua în aceeași manieră, parcurgând un posibil interviu cu angajatorul.

Precizați că este important ca înainte de interviu să strângeți informații despre companie /firma angajatoare, să vă gândiți și să anticipați eventuale așteptări, întrebări, probe ale acestuia în funcție de specificul postului.

Exercițiu – *Interviul pentru angajare*

Puneți în scenă (prin metoda jocului de rol) participarea la un interviu cu angajatorul. Ca regulă, consilierul va juca rolul angajatorului, iar minorul propriul rol.

Încercați în timpul interviului să parcurgeți cât mai multe din etapele acestuia:

- prezentarea solicitantului/candidatului
- interviul propriu-zis, cu întrebări frecvente de tipul:
 - În ce măsură aptitudinile, competența, experiența profesională se potrivesc cu acest loc de muncă?
 - De ce vreți să lucrați pentru noi?
 - Care sunt punctele dvs. tari, care sunt punctele slabe?

- Care sunt obiectivele dvs. profesionale pe următorii 3-5 ani? / Unde vă vedeți peste 3-5 ani?
- Cum ați reacționa în următoarea situație (exemplificări de situații problematice sau conflictuale)
- încheierea interviului (cu stabilirea datei comunicării rezultatelor, anunțarea altor probe etc.)

În discuțiile cu minorul puneți accentul pe limbajul trupului, îmbrăcăminte potrivită pentru participare la un interviu de angajare, utilizarea formulelor de politețe, punctualitate etc.

Încheiere/Rezumatul întrevederii:

Recapitulați sesiunea parcursă, rugând minorul să precizeze 3 aspecte noi pentru el, pe care le-a reținut din jocul de rol privind derularea unui interviu de angajare. Întrebați cum va valoriza aceste informații pentru a-și atinge obiectivul. Se reamintește data următoarei întrevederi.

Ședință de consolidare Modulul IX – Analiza unui interviu de angajare

Obiective ședință:

- îmbunătățirea abilităților de comunicare și prezentare pentru a face față unui interviu.

Structura ședinței:

Intervenția din cuprinsul ședinței:

Ședința de consolidare este recomandată a fi parcursă în cazul în care minorul participă la un interviu de angajare. În astfel de situații, minorul va fi invitat să prezinte experiența interviului, modul în care s-a prezentat, consilierul încurajând răspunsurile sincere. Analiza participării la interviu și discutarea onestă a modului în care s-a desfășurat acesta se realizează în scopul îmbunătățirii prestațiilor viitoare la interviurile de angajare.

Cum poți face altfel? Cum poți răspunde mai bine? Sunt întrebări care se vor repeta pe parcursul analizei interviului avut. Consilierul de probațiune trebuie să aibă în vedere să acorde feedback pozitiv pe parcursul acestei analize.

Poate fi folosită și în această ședință metoda jocului de rol pentru a reconstitui diferite etape din interviu.

O modalitate ideală de parcurgere a acestei ședințe de consolidare ar presupune și *vizionarea unor secvențe ale unor interviuri de angajare (dvd-uri utilizate în cursurile de formare profesională)*, dacă acest lucru este posibil în colaborare cu agenția teritorială a forței de muncă.

Încheiere/Rezumatul întrevederii:

Întrebați minorul cum poate valoriza aceste informații pentru a-și atinge obiectivul. Reamintiți data următoarei întrevederi.

Modul final

Obiective ședințe:

- evaluarea programului și continuarea obiectivelor de intervenție pentru activitatea de supraveghere.

Structură ședință:

Formulă de început: *Bine ați venit!*

Parcurgeți ritualul de început al ședinței.

Intervenția din cuprinsul ședinței:

Exercițiul nr. 1 – *Revenire la „Așteptările mele, așteptările consilierului, așteptările instanței”*

Solicitați-i minorului să revadă așteptările lui față de acest program, cele notate la ședința introductivă. Analizați apoi măsura în care așteptările fiecăruia și așteptările comune au fost îndeplinite. Discutați dacă pe parcursul programului s-au conturat și alte așteptări și cum ar putea fi acoperite pe durata supravegherii.

Exercițiul nr. 2 – Exercițiu motivațional: *Graficul (Fiecare zi e importantă...)*

Solicitați minorului să reprezinte grafic unde se află acum față de scopul propus la începutul programului (revedeți FIȘA III). Răspundeți împreună cu minorul la următoarele întrebări:

- Unde te poziționezi acum?
- Unde ți-ai propus să fii la sfârșitul programului (revedeți FIȘA III) și unde ai reușit să ajungi?
- Ce crezi că te-a ajutat să faci asta?
- Cum te simți acum?
- Ce mai ai de făcut pentru atingerea obiectivului?

Nu uitați să acordați feedback pozitiv pentru participare/implicare și, punctual, pentru schimbările înregistrate de către minor.

Încheiere/Rezumatul întrevederii:

Solicitați minorului să completeze formularul de evaluare a programului FIȘA XX. Felicități minorul și acordați diploma de participare.

FIȘA XX.

Chestionar de evaluare program:

1. Ți-a plăcut programul pe care tocmai l-ai finalizat? Motivează răspunsul.
2. Ce anume ți s-a părut interesant în cadrul acestuia?
3. Ce anume ți s-a părut mai puțin interesant?
4. Ce schimbări a produs programul în situația ta personală? Descrie-le.
5. Cum apreciezi sprijinul consilierului pe durata programului?
6. Ce subiecte ai dori să abordezi, după finalizarea programului, în discuțiile cu consilierul dvs. de probațiune?

Nume:

Data:

BIBLIOGRAFIE:

- o Legea 8/14.02.2008 cu privire la probațiune, *Monitorul Oficial al R. Moldova*, 103-105/389, 13.06.2008
- o Bulletin officiel du ministère de la justice no 95 (1er juillet – 30 septembre 2004) – <http://www.textes.justice.gouv.fr/bulletin-officiel-10085/bulletin-officiel-n-95-du-1er-juillet-au-30-septembre-2004-11062.html>;
- o Ordonnance n° 45-174 du 2 février 1945 relative à l'enfance délinquante;
- o Kohlberg, L., *Stages of moral development as a basis for moral education*. in Beck, C. M. Crittendon, B. S. & Sullivan E. V. (Eds.), *Moral Education: Interdisciplinary approaches*. Toronto: University of Toronto Press, 1971;
- o Miller, W. R., *Motivational Interviewing as a Counseling Style*, în *Enhancing Motivation for Change in Substance Abuse Treatment*, Rockville, 1999;
- o Bălăița, R., Mocanu, C., *O măsură educativă program. Un program măsură educativă – Stagiul de formare civică în Manual de probațiune*, ediția a II-a, Editura Istros a Muzeului Brăilei, Brăila, 2017;
- o Bejenaru, V. și alții, *Ghid pentru diriginți. Prevenirea delincvenței juvenile*, Editura Casei Corpului Didactic Bacău, 2004;
- o Stoica, E. și colaboratorii, *Proiect de Programa cadru pentru formare civică*, pilotat conform instrucțiunilor transmise prin adresa nr. 274/53655/25.11.2015 a Direcției Naționale de Probațiune și adresa nr. 24803/ 12.01.2015 a Ministerului Educației Naționale (DGITPV);
- o Atkinson, D., McFarlane, M. A., *Program de formare civică*, elaborat în cadrul proiectului predefinit „Consolidarea capacității sistemului românesc de probațiune de a furniza servicii eficiente alternative închisorii”, finanțat prin Mecanismul Financiar Norvegian 2009-2014;
- o *Normalitate = Diversitate. Mic ghid de demontare a stereotipurilor și prejudecăților*, material pentru profesionalizarea carierei didactice – noi competențe pentru actorii ai schimbărilor în educație din județele Brăila și Prahova realizat în cadrul proiectului „Investește în oameni!”, finanțat din Fondul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007–2013;

- o Tancău, C. și alții, *Program de Consiliere și Orientare Vocațională pentru minorii și tinerii din centre de reeducare, penitenciare și serviciile de probațiune*, realizat în cadrul proiectului „Investește în oameni!” Tranziția spre libertate prin Centre Regionale de Incluziune Socială – Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007–2013.

